

Opgave 3 Godsdienstige praktijken: biechten, preken en geweld

De secularisering in Nederland van na de Tweede Wereldoorlog zet door: steeds meer mensen in Nederland zijn religieus buiten een kerkverband om. Moderne media als internet worden steeds vaker gebruikt om 'aan God te doen'. Sommige sites zijn interactief, andere bevatten alleen religieuze propaganda of informatie over een bepaald geloof.

De Belgische site waarvan je hieronder een tekst kunt lezen is 'biechten.be' een site die mensen aanzet hun verkeerde daden op te biechten waarop een boetedoening volgt in de vorm van extra gebeden. Daardoor mogen de zonden als vergeven worden beschouwd. De site geeft zelf een uitleg over hoe ze werkt.

tekst 8 Hoe werkt Biechten.be?

Je surft naar www.biechten.be, je geeft in het invoerveld je zonde op en je klikt op de knop die aanduidt welk type zonde het is (gewone zonde of doodzonde). Op de resultaatpagina kom je te weten hoeveel 'Weesgegroetjes' en hoeveel 'Onze Vaders' je moet bidden om mogelijke vergiffenis van je zonden te krijgen. Mochten deze gebeden in jouw godsdienst niet gebruikt worden, gelieve deze te vervangen door gelijkaardige gebeden. Deze aantallen worden bepaald door een algoritme dat rekening houdt met de ernst van de zonde, het aantal zonden dat je al begaan hebt, de wil van je God en de stand van de planeten. Een foutmarge is mogelijk.

bron: www.biechten.be

Religieuze praktijken kun je zien als manieren van mensen om hun geloof of overtuiging vorm te geven, uit te dragen. Religieuze praktijken worden gekarakteriseerd door het feit dat ze concrete richtlijnen van het handelen veronderstellen (en dus normatief zijn) én ze gaan volgens sommige filosofen gepaard met machtsrelaties.

- 2p 13 Kan de hierboven beschreven 'digitale' religieuze praktijk van biechten normatief genoemd worden?
Beargumenteer je antwoord en geef duidelijk aan wat je onder 'normatief' verstaat.

Een heel andere praktijk is het preken. Dat gebeurt door geestelijken in christelijke kerken en synagogen en door imams in de moskee. Soms staan de uitspraken van geestelijken op gespannen voet met de algemeen geldende normen en waarden. Zie de volgende tekst.

tekst 9

In september 2006 preekte de imam Rizwi in de Amsterdamse Taibah moskee. Hij verklaarde dat moslims die minder dan driemaal per dag bidden een zware straf verdienen, waarbij hij leek te zinspelen op de doodstraf. Deze verplichting tot het driemaal daags bidden zou zelfs voor zwangere vrouwen gelden, ook tijdens de bevalling. De imam zou zich daarbij baseren op islamitische geleerden uit de traditie. Hikmat Mahamat Khan, destijds voorzitter van de Contact Groep Islam (CGI), verklaarde dit soort preken levensgevaarlijk te vinden en hij meent dat justitie moet ingrijpen. Hij verwijt de overheid een te slappe houding tegenover radicale moskeeën.

naar: www.ikonrtv.nl

Vanuit het secularistische gedachtegoed zouden veel liberale filosofen kritiek hebben op de opvatting die Rizwi hier verkondigt en de religieuze praktijk die hij uitoefent. De Duitse filosoof Habermas sluit zich niet af voor religieuze perspectieven maar stelt dat religieuze praktijken altijd rationeel rechtvaardigbaar moeten zijn.

- 5p **14** Leg uit onder welke drie voorwaarden Habermas de openbare rol van religie rechtvaardigbaar vindt.

Beargumenteer vervolgens op grond van welke twee van deze voorwaarden Habermas de religieuze praktijk van imam Rizwi niet rechtvaardigbaar zou vinden

Zowel het digitale biechten als de bedreigingen met straffen in de preken van de imam Rizwi zijn godsdienstige praktijken die we kunnen begrijpen vanuit de genealogische visie op religie van Foucault.

Foucault heeft daarbij een andere benadering van 'macht' en 'rationaliteit' dan Habermas.

- 4p **15** Leg uit van welke benadering van macht Foucault in zijn analyse van het geval Rizwi zou uitgaan en van welke benadering van rationaliteit Foucault zou uitgaan.

Geef van beide benaderingen aan waarin die van Habermas verschillen van die van Foucault.

De kerk verloor door de modernisering veel van haar invloed en politieke macht in de samenleving. Foucault heeft het proces van moderne machtsuitoefening op diverse gebieden van de maatschappij onderzocht en concludeert dat de moderne rede een vorm van 'pastorale macht' is.

- 2p **16** Leg uit wat Foucault onder 'pastorale macht' verstaat en maak duidelijk wat het verband is tussen pastorale macht en 'disciplineren'.

Sommige religieuze groepen die het gezag van de staat betwisten, nemen het recht in eigen hand en gaan soms over tot geweld. Dat gebeurt binnen het christendom bijvoorbeeld in Amerika waar anti-abortusactivisten menen met geweld een eind te mogen maken aan abortuspraktijken. Ook binnen de islam bestaan fundamentalistische groeperingen die bereid zijn geweld te gebruiken om een staat te creëren louter gebaseerd op principes van de fundamentalistische islam.

Sayyid Qutb (1902-1966) was een Egyptische denker die een rechtvaardiging gaf voor het gebruik van geweld door gelovige moslims tegen de staat. In één van zijn boeken zegt hij het volgende:

tekst 10

De islamitische Jihad moet totale vrijheid waarborgen voor ieder mens waar ook ter wereld, door hem te bevrijden van zijn onderworpenheid aan andere mensen, opdat hij zijn God mag dienen die Eén is. Dit is op zichzelf voldoende reden voor Jihad. (...)

Als men aan moslimstrijders gevraagd had: "Waarvoor strijd jij?", zou er niet één geantwoord hebben: "Mijn land is in gevaar en ik vecht voor zijn verdediging" of: "De Perzen en de Romeinen zijn over ons gekomen" of "Wij willen ons gebied uitbreiden en we willen meer buit".

naar: Sayyid Qutb, Mijlpalen, hoofdstuk 4

Qutbs argument om het gebruik van geweld door moslims te verdedigen heeft te maken met de spanning tussen het private en het publieke.

- 2p **17** Leg uit welke rechtvaardiging Qutb geeft van gebruik van religieus geweld. Geef tevens met argumenten aan of je vindt dat het criterium dat Qutb hanteert bij het maken van de keuze tussen gewetensvrijheid en het accepteren van de macht van de staat juist is.